

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Кіровоградської
міської ради
30 травня 2013 року
№ 2368

**Основні напрями
захисту території міста від шкідливої дії ґрунтових вод
та заходи з оздоровлення водойм міста на період
2013-2015 років та прогноз до 2020 року**

I. Загальні положення

Основні напрями захисту території міста від шкідливої дії ґрунтових вод та заходів з оздоровлення водойм міста спрямовані на створення безпечних умов життєдіяльності населення.

Основним принципом є дотримання інтересів громади міста, що досягається шляхом формування системи взаємоузгоджених заходів органів місцевого самоврядування, спрямованих на розв'язання проблеми ліквідації наслідків підтоплення територій міста та зменшення впливу причин і факторів розвитку цих процесів.

II. Аналіз та характеристика стану водного басейна міста

В межах міста Кіровограда протікає 20 вододжерел з яких 4 річки, 6 струмків та 10 потічків. Найбільшими за водоносними запасами та найдовшими в межах міста є річка Інгул, яка протікає територією міста 16,5 км, та річки Сугоклея – 9 км, Біянка – 6 км, Грузька – 3 км.

Протягом останніх 20 років у місті внаслідок змін природної рівноваги у водному балансі територій, а також техногенних факторів прогресує процес підйому рівня ґрунтових вод, що призводить до підтоплення значних територій.

Підтоплення створює неможливі умови для проживання населення, завдає значних матеріальних збитків державним та комунальним підприємствам, житловим та господарчим будівлям, погіршує стан навколишнього природного середовища. Внаслідок підйому ґрунтових вод на деяких ділянках активізувались зсувні явища, збільшується засолення ґрунтів та заболочення територій, кількість таких явищ як усадка будівель та споруд. Крім матеріальних збитків, цей процес завдає великої моральної шкоди населенню та створює антисанітарні умови на територіях, що підтоплюються.

Змішане живлення річок (опади, ґрунтові води) є причиною значних сезонних відмінностей у формуванні їх гідрологічного режиму.

Через те, що усі річки міста належать до рівнинних, для них характерні високі весняні повені.

Аналіз гідрологічного стану на річках свідчить про те, що загроза аварійного проходження повеней, а також дощових літніх паводків за останні роки зростає.

За даними Державної гідрометеорологічної служби України дев'яності роки минулого століття та початок нинішнього століття характеризуються значним підвищенням водності.

У 2001 році Кіровоградською філією державного регіонального проектно-вишукувального інституту Дніпродіпроводгосп була проведена паспортизація підтоплених територій міста Кіровограда, вході якої було визначено 14 підтоплених ділянок, загальна площа підтоплення становить

414 га, з них: потребує термінового захисту - 342 га, потенційно підтоплювана площа - 72 га.

Соціально-економічні збитки, пов'язані з підтопленням територій, щороку становлять 10-12 тис. грн. на гектар в цінах 2001 року. Інвестиції в будівництво систем інженерного захисту від підтоплення територій за останні 10 років становили не більше 5-7 % від потреби, з яких основна частина спрямовувалась на ліквідацію наслідків аварії, що виникла внаслідок підтоплення.

У зонах підтоплених ділянок тривають процеси підтоплення земель. З цими процесами пов'язані такі негативні явища, як трансформація земель, деградація тваринного та рослинного світу, замулення та заболочення, евтрофікація водойм.

Тому умови захисту від шкідливої дії вод є гострою водогосподарською проблемою.

Система захисту повинна створюватися з урахуванням особливостей формування та проходження повеней і паводків, а також рівнів ґрунтових вод.

На формування високих повеней впливають природні фактори та господарська діяльність на водозаборах.

До природних факторів формування повеней та дощових паводків належать:

зміна гідрометеорологічної ситуації;

крутизна та експозиція схилів долин, недостатня пропускна здатність русел річок.

До факторів господарської діяльності, що справляють значний вплив на формування повеневого стоку, належать:

розорювання водозборів без застосування протиерозійних заходів;

забудова зон можливого підтоплення;

значна зарегульованість водоймами без проектної документації, які не мають водопропускних споруд, розрахованих на пропуск максимальних витрат.

Практика показала, що проблему захисту від повеней та паводків розв'язати лише інженерними заходами неможливо.

Там, де недостатньо враховуються природні чинники, де заощаджують на запобіжних заходах, які забезпечують стійкість екосистеми, – витрати на ліквідацію наслідків шкідливої дії вод значно збільшуються.

Розорювання земель у прибережних захисних смугах річок і водойм, а також неорганізовані технічні водостоки спричиняють замулення русел, що порушує їх природний режим, змінюються умови формування стоку, які спричиняють повені, зростають заподіяні ними збитки.

Тому прийняття основних напрямів надасть можливість послідовно стратегічно розв'язувати проблеми ліквідації наслідків підтоплення територій міста, захистить територію міста від шкідливої дії вод та у впровадженні комплексу узгоджених і взаємопов'язаних природоохоронних, правових, економічних, організаційно-технічних та інших заходів, які детально

розробляються в реалізації щорічних міських програм по напрямках житлово-комунального господарства, охорони навколишнього природного середовища місцевого значення, попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенно-природного характеру.

III. Обґрунтування необхідності реалізації основних напрямів

Державна політика у сфері охорони навколишнього природного середовища, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру базується на Конституції України, Водному кодексі України, Програмі розвитку водного господарства України, Єдиній державній системі запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру, спрямованих на створення безпечних умов проживання людей на територіях, які підтоплюються під час проходження паводкових та талих вод або зазнають постійного ураження внаслідок підтоплення ґрунтовими водами.

Під час проходження паводкових та талих вод у 1980 році відбулось підтоплення окремих мікрорайонів міста, збитки склали близько 15,9 млн. крб., у тому числі втрати, що не підлягають відновленню, - 13 млн. крб. (у цінах 1980 року). Постраждало 17 цехів та 27 виробничих дільниць, 14 тис. кв. м складських приміщень, 425 одиниць устаткування, 2,5 тис. кв. м побутових приміщень об'єктів економіки. Зруйновано 850 тис. кв. м під'їзних колій, доріг, територій підприємств та організацій. Були виведені з ладу діючі потужності заводів "Новатор", "Цукрогідромаш", панчішної, шпигатно-мотузочної і взуттєвої фабрик, цехів заводу "Радіовиробів", транспортних гідроагрегатів, механічних майстерень та заводу "Хлібопродуктів", частково (до 20 %) потужності на підприємствах "УПП УТОС", заводах "Продтовари", "Дозавтомати", ремонтно-механічному, об'єднанні "Кіровоградзалізобетон" та інших.

Лише за 3 дні повені підприємства не додали промислової продукції на суму близько 2 млн. грн.

На сьогодні водоймища та гідротехнічні споруди не мають господарів, що є найважливішим недоліком в керуванні їх санітарно – технічним станом.

Безперечно, у такому занедбаному стані водойми міста негативно впливають на роботу житлово-комунальної інфраструктури міста. Це, в першу чергу, підтоплення технічних підвалів житлових будинків та інженерних мереж життєзабезпечення, каналізації та теплопостачання району Ковалівки, центру і т.д.

Вже декілька десятиліть річки не очищуються в систематичному режимі від рослинності (очерету) та сміття (пластикові пляшки та ін.), особливо в районах вздовж проспекту Винниченка, обвідний канал біля скверу ім. Пушкіна, в районі гідропоста по вул. Фісановича.

В зоні санітарної охорони водоймищ історично розташовано ряд об'єктів приватної та державної власності. Через незавершене будівництво гідроспоруди в районі мосту по вул. Кірова, під час весняно-осінніх паводків

неможливо здійснювати водорегулювання за допомогою стаціонарних підйомних механізмів, а вимиті низові бетонні ущільнення шандорних устроїв не утримують штучно створений запас води у центральному басейні річки Інгул, що погіршує умови проживання мешканців будинків, дестабілізує роботу мереж інженерних комунікацій життєзабезпечення, сприяє атмосфері масового виплоду комах (в першу чергу, комарів та плазунів).

Технічний стан ливнеприймальних колодязів міста вкрай незадовільний. Значна їх кількість не має решіток і засипана сміттям, тому дощові і талі води безпосередньо стікають в річку Інгул без будь-якої попередньої очистки. Очисні споруди на ливневій водозливній каналізації взагалі відсутні.

Невирішеними питаннями залишаються:

визначення відповідального за санітарно – технічний та санітарно – гігієнічний стан річок та водойм в межах міста;

введення в дію проекту гранично допустимих скидів (ГДС) речовин з дощовими водами з території міста Кіровограда у водні об'єкти в межах міста Кіровограда;

розроблення та погодження з відповідними установами та організаціями проекту реконструкції дощової каналізації з обладнанням очисних споруд перед скидом у річку Інгулу та її притоки;

проведення повного очищення річки Інгулу від рослинності (очерет) та побутового сміття (реалізується проект з 1974 року).

IV. Мета основних напрямів

Мета основних міських напрямів полягає у систематичній реалізації заходів захисту територіальної громади міста від шкідливої дії вод, мінімізації заподіяних нею збитків, оздоровлення санітарно – технічного та санітарно – гігієнічного стану водойм міста.

Основні напрями спрямовані на досягнення взаємопов'язаних стратегічних цілей, а саме:

створення умов для безпечного проживання населення;

здійснення заходів для запобігання та ліквідації наслідків шкідливої дії вод, які передбачають комплексний підхід до будівництва захисних споруд, включаючи поліпшення екологічного стану водних об'єктів;

усунення причин, що впливають на формування катастрофічних повеней (заходи на водозбірній площі, впровадження комплексу робіт у долинах річок, створення прибережних захисних смуг та водоохоронних зон, регулювання режиму використання земель у зонах можливого затоплення тощо);

зменшення матеріальних збитків від підтоплення об'єктів комунальної власності, виробничих об'єктів внаслідок паводків і повеней;

створення сприятливих умов для розвитку інфраструктури територіальної громади;

екологічне виховання населення, спрямоване на дбайливе ставлення до довкілля.

V. Джерела реалізації напрямів

Основні напрями захисту території міста від шкідливої дії ґрунтових вод та заходи з оздоровлення водойм міста реалізуються шляхом включення до заходів галузевих програм за напрямкам житлово-комунального господарства, охорони навколишнього природного середовища, попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій техногенно-природного характеру, що забезпечуються за рахунок кошторисних призначень виконавчих органів Кіровоградської міської ради для розвитку водного господарства, екологічного оздоровлення та попередження надзвичайних ситуацій у природному середовищі, через управління земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища Кіровоградської міської ради, Головне управління житлово-комунального господарства Кіровоградської міської ради та управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Кіровоградської міської ради.

VI. Система контролю та звітності за ходом виконання основних напрямів

Звітність про стан виконання основних напрямів захисту території міста від шкідливої дії ґрунтових вод та заходи з оздоровлення водойм міста здійснюється перед Кіровоградською міською радою та її виконавчим комітетом один раз на рік.

Начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Кіровоградської міської ради

С.Коваленко